

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

ŠTA MISLI DIVOJČE O JESENI.

Mene moja svitovala majka :
 „Man' se kéero Peštalića Marka ;
 Nemoj Marku reći na sastanku :
 Alaj blagi al si srcu dragi ! . . .
 Jer je Marko dilber momče drago,
 Dilber momče za dilber divojče ;
 Jer joj ! trepavice kad uzdigne,
 Lipim okom na divojče migne,
 I da srce nije ko što j' srce
 Što ureče snosilo bi lice !“
 „Moja majko što t' dodio Marko !

Ta ako me čednu i ureče,
 Boliće me glava svako veče ;
 A meni će Marko bolnoj doći :
 Mi ćemo se ljubiti do pol noći.
 Od pol noći kada stane poći,
 Ja ću glavu prignut mu na rame :
 On će ostiti srca moga rane.
 Peštalići ! jesen vam prid vrati !
 Šta vam Marko sladko čedo radi ?
 Što nedodje da me serce prodje ?“
 Jukić.

AJKUNA DIVOJKA.

Bekir paša zanijo se glavom
 Za gizdavom, Ajkunom divojkom ;
 On je prosi, ona pašu neće :
 Sjajno lice od njega okreće.

Lipo majka Ajki govorila,
 Lipo majka Ajku svitovala :
 Primi Ajka Bekirove dare
 Što ti šilje evo na tovarc.

U paše su silna sela, Ajka,
 Vesela ti bila tvoja majka ;
 Di su, Ajka, konji i hatovi,
 Gdi su silni, ponositi dvori.

Bekir paša ima silno blago,
 Više Ajka, neg carevo kovno ;
 Koze su mu polje pritislule,
 Ovce mu se nemož da pribroje.

Bekir vlada sa Bosnom ponosnom,
 Banjalukom, i Kardas Travnikom,
 Još na glasu sa gradom Zvornikom
 S bistrom vodom, pribrzim Vrbasom.

Ti ćeš biti mlada pašinica,
 Što nijedna tvoja drugarica.
 Podji Ajka tako t' moje rane,
 Tako t' rane, pa i turske vire.

A besidi Ajkuna divojka :
 Prodji me se, majko svitovanja ;
 Volim biti, Vrbas ribe rana
 Neg ljubiti ćelava Bekira ;

Jer ja volim Lazu Čobanina,
 Tog u dolu, majko kaurina.
 Volim s Lazom sitne jisti proje
 Neg s Bekirom turske djakonice.

Volim s Lazom jaganjce čuvati,
 Neg s Bekirom na hati s' voziti ;
 Volim s Lazom arača plaćati
 Neg s Bekirom vilajet tarmati.

Volim s Lazom bistre vode piti
 Neg s Bekirom kavu, sorbet srkat.
 Pre ću viru tursku ostaviti
 Neg Bekiru moju ruku dati.

L. Knezević.

MILANA HISTORIČNA PRIPOVIDKA ZA MLADEŽ I ZA RODITELJE.

OD NIKOLE GJORGJEVIĆ VUKIĆEVIĆA.

XIV.

VELIKODUŠNA OSVETA.

Posli mnogih kiša osvane jedan lip i prijatan jeseni dan. Sunce umireno ogrivaše i obasjavaše zemlju.

Služitelji Brestovački otišli bijau u polje da oru pod žito. Bosiljka dadilja dice Strašimirove izvede ih sve troje na zeleno prostorje, koje se u srid zamka Brestovačkog nalazaše. Na sridini ovoga prostorja bijaše jedan kamenom obgrađeni studenac, nad koim je na šest mermernih stubova bakarni krov podignut bijo. Studenac ovaj bijaše tako dubok, da mu se dna nije vidilo. Gosti, koji u Brestovac dolazahu, bacali su po koi katičak da čuju kad će o vodu zveknuti, i tribalo je čitavo očenaš izgovoriti, dok je zvuk od bačenog kamena natrag došao. Više

puta su za ljubav gostiju zapaljenu sviću u vedru doli spustili, i divno je bilo pogledati, kako se svitlost od sviće na kapljicama po zelenoj travi, koja je gdigdi u studencu iz zida poiznicala, prilama, i kao kakva zvizda iz daleka svitli. Zidari, koi su kad i kad ovaj studenac čistili, potribovali su mloge listve, koje su višali za gvozdenne kvake, što zarad toga u zidu na više mesta utvrdjene bijau, te su se tako po tim listvama doli se puštali. Stari ljudi kazivau, da su se iz toga studenca, prije nego što ga je Strašimir pokriti dao, u po podne zvizde na nebu viditi mogle.

Dica se s igrau na zelenoj travi blizo studenca. Tu u travi bilo je mlogo crvenih jagoda, koje Bosiljka pobere i dade dicit, da se s njima sigraju. Male kćeri Strašimirove Milica i Draginja nanižu crvene jagode na konac, i obise taj niz sebi oko vrata, u ditinskoj svojoj sujeti radujući se što tako lipe djerdane imaju. Čedomil jedinac i prvenac knežev, dite od svojih šest godinica, bacea u nestašluku svom šljunke u studenac i nadviravajući se nad njega prisluškiavaše, kad će koi šljunak o vodu udariti. Kad mu se ova igra dosadi, okane je se, i stane drugu tražiti. U taj mah doleti na vedro jedna ptičica i spusti se u njega da se vode napije il da se okupa. Čedomil ju spazi, i polagano rekne sestrama: „Čekajte malo, sad ću ja tu ptičicu uhvatiti, pa ću vam je pokloniti.“ Zatim se popne na kameniti sek, pruži ruku k vedru, i nemogući ga dovatiti nagne se cilim tilom naprid, no u taj mah izgubi ravnovisije, i stropošta se u studenac.

Obadve sestrice uplaše se i podignu vrisku. Bosiljka, koja medjutim otišla bijaše u kuinju, da štogod jide, na vrisku njiovu dotrči i sa užasom čuje od dice za nesrični slučaj. U tom se iz dubljine studenca začuje jauk Čedomiljev. Bosiljka se nadviri doli, i vidi, kako se ditinja haljina za jednu u zidu studenca udarenu kvaku zapela, te je ono tako na po puta izmedju zemlje i vode, izmedju života i smrti visilo. Dadilja je sve to dobro vidila, ali nije znala šta da čini, kako li da pokuša dite izbaviti. Jaukajući i kosu čupajući trčala je ona tamo amo i vikala za pomoć, al ko će joj pomoći kad ni jedne muške glave u zamku nebijaše!

Na to se ukaže Milana. Ona je, kod postelje bolestne vrataričine dičice sideći, čula jauk i vrisku na polju, i iztrčala, da vidi šta se to dogodilo. Došavši do studenca i čujući od Bosiljke za nesrični slučaj, bez najmanjeg zatezanja i razmišljanja rekne joj: „Sestro, pomoz mi da se u vedru doli spustim. Ja sam rada dite s Božijom pomoću od smrti izbaviti.“ Zatim se prikrsti, i priporučivši se u milost Božiju s najvećom odvažnošću stupi u vedro.

Što se vedro dublje u studenac spuštalo, to je Milana sve veći strah osićala. Vlaga i zagušljivi podzemni vazduh, i naposlidku joj već sasvim izprid očiju izčesnu. Sad iz svega grla poviče Milana: „Stani!“ i vedro se zaustavi baš tamo, gdi je dite o kvaki visilo. — No evo opet nove nevolje! Studenac bijaše širok pa Milana nemogaše dite oberučke uvatiti a da iz vedra neizpadne. Ladni znoj obuzme ju, jer se uplašila biše, da joj se namira u samome času izvršenja neosujeti. Ali opet zato neklone duhom, nego se s pobožnim srdca uzdisajem iz dubljine studenca pomoli Bogu, i Bog sa visine svojega pristolja milostivo sasluša molitvu njenu, pa joj bude u pomoći. Ona pruži desnu ruku ditetu, dočim se livom za uže jako držala, te ju tako dite s obima rukama zagri,

a ona ga sa desnicom prihvati. Iz dubljine začuje se opet glas: „Vući gori!“ Bosiljka s neopisanom radošću ositi, da je vedro teže, nego što je prije bilo, i svu snagu svoju upotribivši stane ga gori vući.

Knjeginja Vidosava bijaše bolesna. Čujući jauk i vrisku dičiju sidje s postelje i domili do prozora, da vidi šta se dogodilo. Kao munja poraze ju riči Miličine i Draginjine, koje ujedanput kroz plač kazivau, kako je Čedomil u studenac upao. Njoj se činilo, kao da se strahovite te riči iz svakog ugla gromoglasno odzivaju. Od slabosti i srtaha noge joj klecahu, i ona se s mista nemogaše maknuti.

Milana se već dotle u studenac spustila bila, i Bosiljka po njenom nalogu točak utvrdi i vedro zaustavi. Okrenuvši se u taj mah k prozoru i opazivši knjeginju javi joj Bosiljka da se sluškinja vratarova u vedru pustila, da dite koje je još živo, iz studenca izvadi. Iskra žive nadežde zaplanti u prsima knjeginje Vidosave, i ona se od sveg srdca Bogu pomoli, da joj povрати milog prvenca njezinog.

Medjutim Bosiljka vedro uzvuče, i nad studencem pojavi se Milana, držeći u naručiju svome maloga Čedomilja. Sad Bosiljka utvrdi točak i zaustavi vedro, pa se onda k seku približi, da sa spravom za taj posao određenom vedro k kraju privuče. No zbunjena i uplašena ne imadjaše toliko snage, da je i vedro držati i dite od Milane primiti mogla. Dugo se ona oko toga posla uzaludo mučila.

Mati ditinja sve je ovo sa strahom gledala. Njoj se činilo, da će svi troje u studenac upasti.

Milana videći da se ovim načinom ništa učiniti ne može, rekne Bosiljka da vedro pusti, i htide joj najprije dite u ruke pridati, pa da onda posli sama iz vedra na sek izidje, ali studenac bijaše širok, i ruke dadiljne nemogau do diteta dopriti. Mati nije mogla od straha ovo užasno pozorište gledati; njoj se mrak prid očima uhvati, i ona iz svega grla poviče: „Ne tako, ne!“ Milana nije čula njene riči, ali je i sama odma uvidila, da bi tim načinom dite očividnoj opasnosti izloženo bilo, i zato pogledavši na nebo, prizove još jedanput svemogućega Boga u pomoć pa onda rekne Bosiljki: „zaljuljaj vedro polagano.“ Dadilja učini to neznajući i sama šta će odatle slidovati. — „Sad pazi, — poviče opet Milana, pa kad vedro blizo tebe dodje, a ti razširi ruke i primi na njih dite, evo, evo sad ga uzmi!“ Bosiljka uradi kao što joj je Milana rekla, primi obnesvešćenog Čedomila u naručije, i spusti ga na zelenu travicu. Na to ju Milana opet zamoli, da vedro još jedanput obturi k najbližem stubu. Bosiljka to učini, i Milana uhvativši se oberučke za stub srično na sek stane, a sa ovoga se na zemlju sidje.

Neda se opisati radost Milane naše, kad je pod svojim nogama tvrdu zemlju ositila, a nad svojom glavom plavo nebo smotrila. Prva njena misao bijaše: „Hvala tebi Bože moj što si mi dopustio, da ovo dite od smrti izbavim;“ a druga joj misao bijaše: „Lako će se dobri moj otac radovati, i kako će odsad sa mnom zadovoljan biti!“ Ona odma pohiti u tavnicu k svome otcu i pripovidi mu sve što se dogodilo. Sužnji zagri svoju jedinicu sa suzama govoreći: „Kćeri moja, ti si najsjajnije pobedu održala; ti si veće junaštvo pokazala, nego najslavniji vojvoda! ti si se osvetila najblagorodniom osvetom, kad si život svoj na kocku stavila za izbaviti od smrti jedinice našeg najvećeg zlotvora. Uvirena budi, da tvoj roditelj ovo tvoje dilo više svega cini i uvažava, ali ipak ne-

je se
lošču
nagu

ruk i
vidi
Dra-
ledo-
ovite
nosti
gaše

Bo-
avi.
nju
us-
kra
e, i
log

em
jo-
se
id-
ne
fi-
do

se

e-
je
a
o
i,
e

a
o
i
l

ponosi se sa tim dilom. Bog sam darovao je tebi silu i kripost, te si mogla to veliko dilo priduzeti i srićno svršiti. Njemu jednom zafali, što ti je veliku svoju milost poklonio, te si mogla dite Strašimirovo iz studenca izbaviti.

GOJITBA.

Neima stvora tako divljega i negibka. kakov je čovik. ako se za rana neprevija i negoji (Kuj. 7 o zakonu).

Mili moj lipi narode! Kadgod se mašim pera, uvijek mi se ukazeš kano najmiliji predmet, oko kojega mi se rojom roječ vrte misli. Žarka ljubav, koja mi živo srce razgrijava, možno me nuka, da se s tobom porazgovorim kano bratac rodjenom si selom (sekom) svojom ili čovik s milom ljubom svojom. Poznam te dobro rode mili; poznate su meni bolne rane tvoje, jer sam živo udo tila tvoga. Ti si mi rode zaosto; al si u svih kužnih okolnosti junački zadržo u obrazu častivi stid; u grudih pučko pošteno srce; srce puno tihe kriposti. Ti mi se ni danas „nostidiš krvi tvoje, pazi samo, da ti kuga gradjanskih opačina neulije u nju slabost, nevolju i sramotu.“

Zaosto si mi! no ne s tvoje krivnje, nego s „varvarstva prosvitjenih svojih sinovah“. Oj mnogi su ti sinci skućeno držali vrat svačijoj volji, te za ljubav činili svagdi sve, samo samo za te nigdi i ništa ne. Ali hvala Bogu! Mnogi i mnogi dozvaće se pameti, znajuć dobro: da su oni u slabosti i kriposti, u kukavštini i junačtvu, u potlaćenosti i odlikovanju, u sramoti i diki, ničiji, nego samo tvoji tvoji sinci. Oj nemogu te oni više tako studeno i nesmiljeno gledati, da im ti narode, njim na očigled budeš sinjo sirotče, bez jezika i ponosa svoga. Raduj se! Jerbot ti se vrli sinci umiljatim glasom odvažno i spremno odzivaju, svojim glasom i migom odahjući: da su spremni složnima rukama otvarat ti vrata prosvite; dovestit te do čuvstva i narodnjeg dostojanstva, pak i probuditi u tebi ćut za veličajnost i plemenitost.

„Mala ptičica neima ni konjski korak, niti lavski glas; ali leti lipa i lagana s različitim svojimi bojama kroz nebeske vedrine, i živi vesela medju listjem i cvitjem.“ Takva si mi i ti rode ptica slavica, koi se moras dizat jošte na slabašnih krilah, te s milim i naprednim letom uzvijugati se do vrline svoje prosvete.

„Tad će biti sve u tebi što je Svitlo, jako i puno vrline —
Tad će tebi sinut slavje tvoje
Puno sjaja, žara i miline
Kano sunco iza noćne tmine
Širom svita sipljuć zrake svoje.“

Gdi da počmem? Gdi da dočmem? — Vi otci i majke, koji imate u okrilju ditcu svoju kao lipi i najmiliji dar od Boga; gledom na ovaj dar, vam upravljam ove redke smirom na dobro vaše, i vaše miljenčadih.

Božja je providnost, da već jedan put i mi ugledasmo glasilo u našem milom i sladkom jeziku, u kojem da vam harni i brižni sinci pružaju ugodne i poučne ponude; naznače pravac i pravilo, kojim vam valja udariti, vašoj brigi Bogom oslonjeno blago upravljati, dnevice krèpko napredovati, da vam tako u buduće svanjivaju vedrii dani, dani reko lèpsè srićo i čistie radosti.

Vi otci i majke, koje vas okružavaju ditca, lipa vam miljenčad, vi sami znate najbolje kako vam je pri srcu. A da vam je srce prepuno sladkim milinjem, dosta zasvidočujete s izrazi, kojimi od milosti i ljubavi nazi-

vate si ditcu kano: Srce moje! Dušo moja! Hrano moja! Golube, Sokole moj! Janje moje! Zeljo moja! Zlato moje! Snago moja! Brigo moja! Divojko moja! Medeni moj! Mezimče moje! Sunce moje! Dobro moje! Zlatna moja jabuko! Bore moj zeleni! i. t. d. Pak još koliko vam je veća radost u duši, slast i veselje u srcu, kad imate ditcu poslušnu, i to tako: da kada vi na nju samo okom, al ona skokom.

(Slidi.)

GOSPODARSKE RABAŽIE.

(Konac.)

Spomenili smo već, kako triba svakom čoviku vrijeme štediti i na nužne poslove ga upotribiti. Zato i zemljoposidnik koji je čim drugim zabavljen, gledaće da vrijeme steče, poslove poljodilske ne samo nadgledat već i vodit, što ako nije moguće, onda će pametnije i po sebe koristnije činiti ako će zemlju na pole ili na zakup (arendu) izdati.

A oni koji svojom osobom slobodno razpolazu, onda će svojoj poljodilskoj dužnosti dostaćiti, ako će kod svakog posla od početka do svršetka prisustovati, a oniće najpametnije činiti koji će sa svoji služančadi i nadničari raditi; jel onda će svaki čas svoj poso po volji voditi. Smija je vridan čovik koji bi se stidio na svojoj zemlji dilovati, buduć da bi onaj koji bi mu se zato porugao priziranja dostojan bio, o kom bi unaprid mogli zabilježiti: da će do skora magaditi. Gdi gazda sam diluje tamo svaki poso idje umitnije i frišćie, a čeljad i marva vrijeme badava netroše koje svagdi novac košta. Šta ga je ljudi prošaste godine silnu štetu trpilo jerbo sami nisu radili, a čeljad neprikidno ustajano dobro vrijeme izčekivali koje buduć priko sveg lita i jeseni nije nastalo, zato niti su u vrijeme uvezli (ta još i u Sičnju sam vidio krs-tina na njivi) ni u vrijeme ovrla ni u vrijeme sijali.

Vidio sam ljudi, koji su donle na vršaće čekali dok ih zima nije na guvnu iznebušila, i barem polak ploda uništila; a da su se posla sa svojom dićicom latili, snop po snop izmlatit bi mogli. Drugi su pak zato sve izgubili, jel se im nadnica ili kiria skupa vidila.

Mudar gazda mora esapit, pa kad nemož mnogo a on će koliko može shraniti. Ta košto je drugdaš po gazde obilna žetva veoma plodonošna, kada je nadnica jeftina, isto tako je drugiput za nadničare plodonošna, kada je nadnica tražena. No razboriti gazda i u staro vrijeme tako je radio, da je nikoje siromašne familie okolo sebe izkupio, pa je gledao, kako će ih sebi priljubiti, da može zadosta nadničara u svako doba imati. To isto sad još i većma triba činiti, jel svit se nastavljanjem svakojakih priduzeća širi, dakle ljudi se razilaze i tamo gdi se na dulje vrijeme nadnica obećaje odilaze.

Jedan s drugim živimo, dakle triba da i nevolje jedan drugom odbavljati pomažemo. Višt gazda dakle u naprid se stara: kod siromaka kad mu što fali zakrplja, koji onda virno pored takog gazde ostaje.

Drugo je što siroma čovika veže nadnica, koja toliko donosi, da može svoje nužde izpravljat, dakle nemojmo nastojat jedan drugog izcidjivat, već taku nadnicu triba dati, koja će siromaku pokazati, da smo voljni njegovu trudbu dostojno naplatiti. Kaki bi to gazda bio, koji bi želio, da siroma čovik na njegovoj njivi svoju haljinu izdere, pa iz nadnice još ni svoju dicu nahraniti nemogne.

Običajno još sad nadničari se i hrane. Kod naših stari je bila dika ako su svoju čeljad dobro hranili. Slaven nikad nije lipše i bolje kuvo nego o žetvi kada je svoje risare obilno hranio i pojiio, pa ga je Bog blagoslovio. A sad do konca esapimo svaki novčić, pa želimo da risar o suhom kruhu našu litinu radi, ipak onda se ljutimo, ako nam do noktiu dogori pa nadničari dvostruku nadnicu žele, da nam litinu pokose.

Muž sam već bio, kad su gazde na jedan par misto izdržanja 2 mirova žita 2 fr. i još što vina i mesa davali; pa muž sam bio kad su natoliko došli da ništa nisu plaćali, već samo siromaku zajmili hrane, dočim je nadnica koju su uz ris morali na korist gazde vršiti podpuna ostala. Onda se nije čuditi kad su nadničari 1867. godine lito na svoju korist izercpili.

To isto sve spada i na pogodjenu čeljad. Da tko umitno može sebi naložene poslove obvršivati, triba da poznaje sav alat i zanat kod onoga gazde, kod koga je pogodjen. Ako se dakle često prominjivaju sluge i sluškinje, poljodilstvo mora osićeati. Jednoč kod stola biskupa Pečuvskog plemenite uspomene kralja povala se besida o čeljadi, i izminjivase se u hvali ona čeljad koja su svoje gazde u starie doba po 10—20—30 godinah služila, i kad na to jedan od pribitnih gostiu uzvikne: al kud su otišla ta plemenita čeljad, odgovori mu biskupski Pater Šimon Mate: tamo kuda su otišli ondašnji dobri gospodari.

Nećemo da ovde nuz čeljad stanemo, i njih da hvalimo a gospodare kudimo, već toliko moramo očitovat: da će jedan dobar dio zločestitosti čeljadске naše svisti obterešiti. Čeljad nije dobro svakičas prominjivat jerbo to štetu prinaša poljodilstvu, al i čeljad kvvari, jel ih navikne, da paze samo na novac koji im se plaća, a ne na one odnošaje, u kojima u kakoj kući pribiva.

Sadnji svit već dozrio je na toliko, da je pripoznao načelo, po kojim valja svakom čoviku po zaslugi plaćati, koje načelo u svakom stališu triba da je valjano. Jednaka plaća, što je prije obvladala, i u najboljem čeljadetu je marljivost ukinula, jel i čeljade umuje, pa veli: ako se moja pomnja ne opažava, i ne nagradjiva za što bi se ja većma trudio nego drugi. Jednim kruhom se hranimo i jednom vodom pojimo, a jedna sudbina čeljad friško u sporazumljenje dovede, i to ne na boljak nego na štetu gazdinu. Sveto pismo kaže: da je radinj dostojan svoje nagrade.

Umirenost valja da i u poslu vlada, dakle svakome gazdi triba zabiližiti: da ako živinu nije slobodno pritovariti, još je manje dozvoljeno čeljade prisiliti. Dan je za radnju, a noć za opočitak odredjena. One gazde dakle i po se i po čeljad nerazborito čine, koji san čeljadima prikidaju, jel tko se nije ispavao taj nemože marljivo raditi, dakle što smo na grabljam dobili, to će mo na vilama izgubiti. Ni čeljad nisu od čelika, i oni imadu tilo, koje se danjom umori, i noćom po snu triba da se odmori.

Kadgod sluge i sluškinje kod Slavena bili su gazdinskoj obiteli ubrojani, i ako su s gazdom radili, s njima su i kod jedne zdile blagovali. Dotle nije bilo tužbe, buduć su jedan krnh jili, i jednu vodu pili, al odkad su nikoji Slaveni počeli misliti da onom ko zemlju posiduje netriba raditi, već samo gotovo trošiti, odkad se zdilom sa svojim slugama i težaci razdidili: od ono doba nastale su tužbe. Naravno da'te sve nisu istinite, već mnoge samo iz sumnje da gazda masnie jide povedene; al nikoje da

su temeljne o tom sam se iz očitovanja gdikojih gazdah osvidočio, koji se ne srame pripovidit, da je kod njih najobičnia za čeljad hrana kruh koji se malo različii od trušnice, kokuruzna i prjona kaša, na što se nitko nebi smio tužiti, da je to po starom adetu zaprženo, al nove gazdarice ne nastoje sebi diku u tom tražiti: da im se čeljad dobro hrane, već u tom se nadmeću koja će što više u masti ukinuti, da se ima što više prodati, i tako ženske titre i kite nabaviti. Hvale vridna bi ova marljivost bila, da nije s oštetivanjem želudca čeljadskog skopčana, što se u posledicama za poljodilstvo poštetno izvija; jel ako je istina što se od djaka kaže: da pun želudac nerado uči, to je odveć istina da gladan u radnji što prije malaksa.

Mnoge gazde da prividno ovoj temeljitoj tužbi izbignu, uveli su tako zvane komentie, konventie, nagodbe. No to je mudar čovik bio, ko je te prvi odmirio, jel to je istina, da po tima neće sluga od glada umriti, al i to je istina, da se nikad neće prijesti. Ako je uz to sluga još i na taku ženu namirio, koja i na trbuvu muževljim opet za svoje ili dičie potrebe nastoji štediti, najskole ako je zabranjeno gusakah držati, onda taki sluga priko cile godine tako izgleda, ko i onaj koji pijavice tako hvaća, da u haru stane, i ove se na njegove noge navaćaju.

Najbolje je i po gazde i po čeljad bilo, kad su starnice na salašu stanovale, i čeljad hranile. No ako sad drugo što odnošaji iziskavaju to će uvik ostat i po poljodilstvo pravo, da se za hranu čeljadi toliko odmiri: što njih sa njihovom dičicom može zadovoljiti. Pa ako želimo kako je i pravo, da čeljad nas gazde za svoje otce smatraju, onda je potribno: da mi s njima kao sa svojim dicom obhadjamo, dakle prvo brigu o njevoj duši nosimo, i zato nikad s pameti neskinemo: da je naša dužnost sve naše kućne ili salašarske odnošaje tako urediti da čeljadima ne samo prigodu otvorenu držimo, već i našim gospodarskim ugledom njih na to naklonjamo, da svoju prama Boga dužnost izvršivaju. Koje se gazde o tom nebrinu, ti se od Boga rastavljaju, i svu odgovornost prama duše svojih čeljadi na svoja ramena toware. Virnost i marljivost čeljadska koren svoj pružaju u njeve pameti i srca čudorednost, koja se neda po drugom na svitu spravljat nego jedino po onih sridstvih, koja su po viri kršćanskoj naredjena. Takog stalisa neima na svitu, koji bi mogo čovika svoje ove dužnosti lišiti. Ako je dakle zanemare to će morat i stališ i osoba osićeati.

Zuoto one odnošaje, koje čeljad sa svojim gazdom vežu ljubav triba da osladjiva. I kod najboljeg gazde teško je služiti: ta čeljade i ranit i kasnit mora, koliko zime i žestine podnese, koliko puta najsladji zalogaj odkinit, san ukinit, veselje ostavit mora, samo da se gazde poso vrši i njegova volja izpunii.

Kad dakle čeljade svu svoju slobodu u naše ruke položi, pa svoju snagu i vištinu, marljivost, i virnost gazdi na razpolaganje prida, dostojno je, da ovaj ljudski s njime obhadja. Ta košto gazda nemiluje kad mu je sluga nagundan, isto tako ožalosti se sluga kad se s mrkim pogledom kod gazde sastaje. Vesela rič hrabri njegovu snagu, očinska bodri vištinu, a ljubezna oštri marljivost, a krotka čvrsti virnost. Ni je li dakle po gazdu koristno, da ljudski sa svojim slugama i nadničari obhadja? Ovako razte uzajmljena pouzdanost, od koje se snuje sporazumljenje, na tome se niti napridak rada, i razvitak ploda poljodilskog.